

Сєрих Т.М.,

*аспірантка кафедри педагогіки та психології початкової освіти Глухівського
НПУ ім. О. Довженка*

МОЛОДІЖНІ МІЖНАРОДНІ ОБМІНИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Людство ХХІ століття розвивається шляхом розширення і збільшення взаємозв'язків та взаємозалежності різних країн, народів та їх культур, що простежується в різних сферах суспільного життя країн світу. Тенденція до збільшення прагнення зрозуміти чужі культури та їх представників, бажання розібратися в культурних розбіжностях та схожості культур між собою – одна з ключових сьогоднішньої доби. Закономірним є ріст культурних обмінів та прямих контактів між державними інститутами, соціальними групами, суспільними організаціями та окремими представниками різних країн і культур. Усі зазначені процеси характерні і для сфери освіти. Учитель, з одного боку, є членом полікультурного суспільства, а з іншого – має бути підготовлений до полікультурного виховання підростаючого покоління. Тому дуже важливо, перш за все, організувати якісну полікультурну підготовку майбутніх учителів початкової школи, спрямовану на ефективне формування полікультурної комунікативної компетентності як професійної та загальносоціальної якості.

Традиційно, полікультурність розглядається в контексті етнічного різноманіття, а полікультурна комунікативна підготовка зводиться до виховання культури міжнаціонального спілкування, толерантності по відношенню до етнокультурних відмінностей [3]. Однак, ми вважаємо, що полікультурність суспільства передбачає не лише національне та релігійне різноманіття, а й різноманіття життєвих стилів (в основі яких лежать і ціннісні орієнтації, і настанови, і види діяльності, особливості взаємостосунків і т.д.), які характерні для різних соціальних груп. Таким чином, завданням системи освіти є підготовка особистості до ефективної діяльності, взаємодії та спілкування у

полікультурному середовищі, яка пов'язана з усвідомленням культурного різноманіття, толерантним ставленням до цього різноманіття та здатністю до культуровідповідної поведінки (відповідно до конкретних культурних умов).

Робота з молоддю все більше вимагає нових, цікавих форм діяльності. Останнім часом популярності набувають **молодіжні міжнародні обміни**, які передбачають зустріч молодих людей із різних країн, бажаючих спільно провести час, ближче познайомитися один з одним, спільно працювати над обраною проблемою з метою втілення певних ідей, передати знання про свою країну та культуру. Характерною рисою таких молодіжних зустрічей, перш за все, залишається наявність **спільних інтересів** та бажання **спільно працювати**. Полікультурні зустрічі надають можливості молоді встановити контакти з однолітками із інших країн, представниками інших культур і, завдяки міжкультурним, міжособистісним контактам, краще пізнати самого себе, свої звичаї, традиції, культурні особливості свого народу в цілому, що дає нагоду задуматись над схожістю та відмінністю, актуалізує поняття самотності, стереотипізації, упередженості.

Один із авторів poradnika для вчителя "Міжкультурна освіта", виданого у Варшаві Центральним осередком вдосконалення вчителів, П. Александрович, охарактеризував "користі" (позитивні очікування) від проведення міжнародних молодіжних обмінів, які розділив на індивідуальні та групові. До індивідуальних (що може отримати безпосередньо учасник завдяки участі в проекті) П. Александрович відніс: розширення власних горизонтів; пізнання іншої культури; руйнування стереотипів, упередженості; налагодження дружніх стосунків з новими людьми; відвідування цікавих місць, країн; здобуття нових вмінь (наприклад, практичне використання знання іноземної мови, співпраця в групі); пізнання власних можливостей; цікаво проведений час. Групові "користі" (тобто ті позитивні очікування, які характерні для групи) за П. Александровичем – це зміцнення зв'язків у групі; реклама групи у місцевому середовищі; початок діяльності на міжнародному рівні; заохочення інших до

співпраці з групою; здобуття довіри місцевого середовища; підготовка активних молодих осіб для іншої діяльності [1, с. 35].

Молодіжні міжнародні обміни, зазвичай, організовуються *позаначальною діяльністю*, тобто не пов'язані із освітою в рамках системи навчання, і ґрунтуються на навчанні шляхом участі у конкретній діяльності, використанні активних методів роботи, спрямовані на потреби конкретної групи і дають можливість розглядати, вирішувати актуальні проблеми, виконувати діяльність, спрямовану на реалізацію важливих особистих та групових цілей, які дійсно цікавлять групу. П. Александрович зазначає, що саме "рівень зацікавленості і активної участі молодшої людини є головною проблемою під час реалізації міжнародних молодіжних обмінів" [1, с. 35]. Через незацікавленість у вирішенні обраних проблем, відсутність бажання або можливості бути співавторами діяльності, і виключне бажання брати участь (інколи пасивну) в події, подібні зустрічі завершуються поразками, втрачають свою результативність. Успіх подібних проектів залежить від правильно організованого підготовчого етапу із залученням молоді до пошуку власних ідей, тем, закликаючи брати на себе відповідальність за весь процес.

Проаналізувавши матеріал poradnika для вчителя "Міжкультурна освіта", нам вдалося виокремити *вимоги* до підготовчого етапу молодіжних *міжнародних обмінів*:

- Тема проекту загалом і кожної наступної зустрічі зокрема повинна бути привабливою, актуальною і відповідати інтересам групи. З цією метою важливо вислухати ідеї всіх потенційних учасників обміну, оскільки кожна з них може бути блискучою.
- Потенційні учасники проекту повинні бути зацікавлені не тільки темою, але й спільною роботою задля досягнення результативності діяльності.
- Обираючи учасників обміну, не треба бути категоричними щодо рівня знань іноземної мови та навчальних успіхів особистості загалом.
- Важливо зосередитися на створенні приємної, комфортної, доброзичливої атмосфери у групах.

Аналіз інтернет-ресурсів щодо проведення подібних міжнародних обмінів дозволяє зробити висновок про актуальність цього питання. Наприклад, у 2014 році відбувся міжнародний молодіжний обмін "Everybody smiles in the same language", ініційований грузинською організацією "Colorful House" спільно з литовською організацією "Europos savanoriu tarnybos asociacija "Saltes" в партнерстві з Кременчуцьким інформаційно-просвітницьким центром "Європейський клуб" та ін. за підтримки Європейської комісії в рамках програми ЄС "Молодь в дії". Метою цього проекту було поширення серед молоді знань щодо культурного розмаїття, стереотипів, толерантності через застосування методів неформальної освіти та мистецьких заходів.

Отже, жодна культура не існує ізольовано, а для суспільства сьогодення характерна "взаємодія культур". У процесі цієї взаємодії очевидним є спілкування культур різними "мовами". У ХХІ столітті мовою міжособистісного спілкування стає мова культури – високої культури суспільної свідомості, загальної культури особистості, культури міжнародного співробітництва, культури суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Міжкультурна освіта. Порадник для вчителя / А. Аркусінська, П. Александрович, К. Варгула та ін. – Центральний осередок вдосконалення вчителів, Варшава, 2004. – 176 с.
2. Міжнародний молодіжний обмін "Everybody smiles in the same language". URL: <https://gurt.org.ua/news/trainings/47915/> (дата звернення: 13.03.2019).
3. Шавкун І.Г. Міжкультурна комунікація як складова сучасної менеджмент-освіти / І.Г.Шавкун // Культурологічний вісник Нижньої Наддніпряни. – 2009. – Вип. 23. – С. 115-118.